

8. Zandvoort R. W. *Wartime English. Materials For a Linguistic History of World War II.* Westport, Connecticut, Greenwood Press Publishers, 1957. 253 p.

9. URL: mhtml:file://F:\Code name Totally Explained.mht

10. URL: mhtml:file://F:\PARAMETERS, US Army War College Quarterly-Autumn 1995.mht

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-261-6-29>

VARIABILITY IN LITERARY AND CINEMATOGRAPHIC TITLES' TRANSLATION

ВАРІАТИВНІСТЬ В ПЕРЕДАЧІ НАЗВ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТА КІНЕМАТОГРАФІЧНИХ ТВОРІВ

Vdovych V. R.

*Master Student of the Faculty of
Ukrainian and Foreign Philology,
Drohobych Ivan Franko State
Pedagogical University*

Вдович В. Р

*студентка-магістрантка
факультету української
та іноземної філології,
Дрогобицький державний
педагогічний університет
імені І. Я. Франка*

Koliasa O. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of the English Language
and Translation,
Drohobych Ivan Franko State
Pedagogical University
Drohobych, Lviv region, Ukraine*

Коляса О. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови
і перекладу,
Дрогобицький державний
педагогічний університет
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Львівська область,
Україна*

Кінотекст є предметом дослідження не лише лінгвістики, а й перекладу. Потреба в кіноперекладі виникла трохи пізніше після появи кінематографа. Перший кінотеатр був «німим» (1895-1927). Кіноперекладу як такого на той час не існувало: усі дії на екрані коментували оператори, які знали іноземні мови. Епоха кіноперекладів почалася лише з появою перших художніх фільмів, які виробляли

кіностудії різних континентів, як-от «Gaumont», «Pathé», «Edison Studio», «Limelight Department» тощо [5, с. 55].

Датою народження кіноперекладу можна умовно назвати 1903 рік – саме тоді в США вийшла кінокартина «Хатина дядька Тома» (*Uncle Tom's Cabin*). У цьому тринадцятихвилинному фільмі вперше використовуються субтитри: текст, який з'являється між сценами та пояснює їх зміст або відтворює репліки героїв. Пізніше «Warner Brothers» випустили перший в історії звуковий фільм «Снівак джазу» (*The Jazz Singer*). Прем'єра фільму відбулася 6 жовтня 1927 року і вважається офіційним днем народження звукового кіно. На той час уже склався «міжмовний бар'єр».

Кінокомпанії вирішували цю проблему різними способами:

1. розробляли різні версії одного фільму різними мовами із різними акторами-носіями мови;
2. головні ролі грали різномовні актори, а персонажів другого плану грали нові носії мови;
3. актори читали діалоги різними мовами, зачитуючи транскрипцію іншомовних слів англійською мовою з дошки, розміщеної за камерою [3, с. 67].

Однак через надзвичайно високу вартість виробництва, падіння рівня акторської майстерності та Велику депресію від цих методів довелося відмовитися. Таким чином, дубляж замінив гру акторів. Спочатку дубляж фільмів відбувався відразу на тій же кінокомпанії, яка випустила фільм, але згодом його перенесли в країни прокату фільму – там почали наймати акторів для копіювання фільмів. Так почалася ера національного дубляжу – одного з найпопулярніших видів кіно/відео перекладу [4, с. 610].

Третій спосіб перекладу відео та фільмів виник у 1930-х роках – субтитри. Вважається, що його винайшов американський кіноперекладач Х.Г. Вайнберг. Ранній тип субтитрів коротко передавав сенс діалогів однієї або кількох сцен у фільмі. Навіть сьогодні, незважаючи на багату історію дубляжу, субтитри є основною формою перекладу фільмів у Європі та багатьох інших країнах світу.

На це є кілька причин:

1. Мала чисельність населення;
2. Невеликі збори за прокат іноземних фільмів;
3. Субтитрування набагато дешевше дубляжу (приблизно в 8-15 разів);
4. Велика кількість імпортованих фільмів;
5. Традиція «збереження духу оригіналу»;

6. Кілька офіційних мов, з окремим рядком субтитрів для кожної мови (наприклад, у Бельгії чи Швейцарії) [4; 5].

Розглянувши всі основні поняття та поняття, а також історію кіноперекладу, можна переходити до визначення поняття та сутності кіноперекладу. Переклад фільмів визначається як переклад художніх і анімаційних фільмів, а також телесеріалів. Кінопереклад – це своєрідний симбіоз перекладу та усного перекладу [2]. Переклад фільму буває декількох видів: субтитри, дубляж і озвучка. Це три найпопулярніші види перекладу фільмів, і вибір одного з них залежить від країни, де перекладається фільм, а також від цільового використання перекладеного продукту. Це може бути фільм, телепрограма або DVD [5, с. 9].

Субтитри – це письмовий переклад тексту, який зазвичай знаходиться в нижній частині екрана та передає діалоги персонажів, а також різні елементи дискурсу (листи, графіті, рекламні ролики, субтитри, плакати тощо) і тексти пісень. Субтитрування є найпоширенішим видом перекладу фільмів у невеликих європейських країнах, таких як Нідерланди, Греція та скандинавські країни.

Закадровий переклад або напівдубляж – це переклад сценарію діалогу, який транслюється практично синхронно з оригінальною доріжкою діалогу. В англomовних країнах цей вид перекладу найчастіше використовується в документальних фільмах та матеріалах інтерв'ю. Перекладений діалог не накладається на оригінальний трек, але транслюється з невеликою затримкою. Озвучування є стандартним видом аудіовізуального перекладу художніх фільмів і телепрограм в Україні, Польщі та багатьох інших країнах Західної Європи [5, с. 9-10].

Також варто звернути увагу на інший вид аудіовізуального перекладу – синхронний переклад. Цей тип перекладу використовувався на міжнародних кінофестивалях та інших подібних заходах. На сьогодні цей вид перекладу фільмів практично вичерпаний, оскільки всі фільми на міжнародних кінозаходах обов'язково мають субтитри. Проте стверджувати, що синхронний переклад фільмів перестав існувати, передчасно [1, с. 28-29].

Назва фільму нерозривно пов'язана і співвідноситься з концепцією заголовка. Назва є стисло вираженою основною думкою тексту. Функції заголовка поділяються на дві групи: важливі (розрізнявальна функція, метатекст і фатичні функції) і додаткові функції (посилальна, експресивна та номінальна функції). Переклад назви будь-якого фільму «складається» з морфем, слів, словосполучень мови перекладу, тобто з її структурних одиниць. Назва, як одна з домінантних позицій художнього твору, відображає загальні перекладацькі тенденції і часто вирізняється

різноманітними замінами та змінами, що характеризують особливості різних мовних, стилістичних та аксіологічних систем, а також відмінності в когнітивних процесах. Назва є ключем до інтерпретації твору і глядач робить власні прогнози щодо змісту фільму на самому початку сприйняття назви.

До основних типів лексичних трансформацій, які використовуються в процесі перекладу назв фільмів, відносяться такі прийоми перекладу: транскрипція та транслітерація перекладу, відстеження та лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція). Переклад назв може супроводжуватися семантичною адаптацією (розширенням), яка шляхом заміни або додавання лексичних елементів, керуючи ключовими словами фільму, розширює (компенсує) у назві семантичну чи жанрову недосконалість дослівного перекладу. Особливим предметом аналізу є переклад назв екранізацій, оскільки в цьому випадку варто перевірити адекватність кількох назв (джерело – оригінальна назва фільму – перекладена назва та трансформації, що відбуваються внаслідок того чи іншого типу перекладу).

Література:

1. Громова З. В. Основні помилки при перекладі назв кінофільмів. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2013. № 9(1). С. 28–33.
2. Чернова А. В., Аванесян А. А. До проблем кіноперекладу як виду художнього перекладу. URL: http://confcontact.com/2013_04_17/30_Chernova.htm (дата звернення: 25.10.2022).
3. Anderman G., Cintas J. D. Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen. Palgrave Macmillan, 2009. 272 p.
4. Danan M. Dubbing as an Expression of Nationalism. Meta. 1991. Vol. 36. N 4. P. 606-614.
5. O'Sullivan C. Translating Popular Film. Palgrave Macmillan, 2011. 243 p.